

Handläggare
Karin Nordmark
Telefon: 08-508 25 281

Till
Socialnämnden
2020-09-22

Motion från (SD) om att utvärdera det brottspreventiva arbetet som Stockholms stad bedrivit

Svar på remiss från kommunstyrelsen dnr KS 2020/300

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar till kommunstyrelsen på motion om att utvärdera det brottspreventiva arbetet som Stockholms stad bedrivit..

Lena Lundström Stoltz
förvaltningschef

Gunilla Ekstrand
avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat en motion (2020/300) av Peter Wallmark, Sverigedemokraterna, om att utvärdera det brottspreventiva arbetet som Stockholms stad bedrivit. Motionären föreslår att kommunfullmäktige beslutar att berörda förvaltningar utvärderar det preventiva arbetet som hittills bedrivits. Förvaltningen instämmer med motionären om att staden ska bedriva ett effektivt brottspreventivt arbete och ta reda på vilka lösningar som är effektiva och vilka som varit det motsatta. När det gäller det brottsförebyggande arbetet har Stockholms stad en mängd olika styrdokument för att säkerställa att rätt prioriteringar görs, där också kontinuerlig uppföljning av arbetet ingår. Några exempel på arbete som bedrivs inom staden för att utöva och följa upp det brottsförebyggande arbetet är Stockholmsenkäten, Stockholms stads strategi 2019-2022 för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet samt insatser genom Framtid Stockholm, Sociala insatsgrupper, olika typer av föräldraskapsstödsprogram såsom Hembesöksprogrammet samt arbete med att stärka barns skolgång. En del av de metoder och arbetssätt som används i staden är utvärderade på nationell nivå

såsom multisystemisk terapi för ungdomar med allvarliga beteendeproblem, sociala insatsgrupper och hembesöksprogram för nyblivna föräldrar. Andra insatser saknar än så länge utvärdering men är uppmärksammade för utvärdering av exempelvis Socialstyrelsen och Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, SBU. Förvaltningen följer kunskapsutvecklingen på området och utformar sina egna insatser samt stöttar stadsdelsförvaltningarna i att utforma det brottspreventiva arbetet utifrån bästa tillgängliga kunskap.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat motion (2020/300) om att utvärdera det brottspreventiva arbetet som Stockholms stad bedrivit. Motionen är skriven av Peter Wallmark, Sverigedemokraterna. Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd samt Östermalms stadsdelsnämnd. Remissvaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 1 oktober 2020.

Ärendets beredning

Tjänsteutlåtandet har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 16 september 2020.

Ärendet

Motionären anger att Stockholms stad i flera decennier har bedrivit ett dyrt och omfattande brottspreventivt arbete för att förhindra att fler personer dras in i kriminalitet. Motionären uppger att Sverigedemokraterna ser det som nödvändigt att utvärdera det brottspreventiva arbetet som har bedrivits, och idag bedrivs av Stockholms stad, för att se vilka lösningar som varit effektiva och vilka som varit det motsatta. Enligt motionären är det genom att skapa förståelse om varför kriminaliteten frodas trots dyra åtgärder, som Stockholms stad kan vidta åtgärder som förbättrar situationen.

Sverigedemokraterna anser det vara av största vikt att de medel som staden varje år fördelar mellan olika verksamheter både är ändamålsenliga och kostnadseffektiva. Enligt motionären har den alltmer påtagliga kriminaliteten i Stockholm orsakat många medborgare oro för deras egen, deras familjer och i synnerhet deras barns, säkerhet. Motionären anger vidare att Stockholms stad bedriver ett effektivt brottspreventivt arbete är en grundsten för att

förändra den pågående utvecklingen samt att ständig och adekvat inhämtning och utvärdering av information är en förutsättning.

Motionären förslår att kommunfullmäktige beslutar att berörda förvaltningar utvärderar det preventiva arbetet som hittills bedrivits.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen instämmer med motionären om att det är viktigt med en kontinuerlig uppföljning och utvärdering av det arbete som bedrivs i Stockholms stad, så att skattemedlen används på ett så ändamålsenligt och effektivt sätt som möjligt.

När det gäller det brottsförebyggande arbetet har Stockholms stad en mängd styrdokument som berör dessa frågor för att säkerställa att rätt prioriteringar görs, där också uppföljning av arbetet ingår. Nedan är några exempel:

- För ett tryggare och säkrare Stockholm – Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram 2018-2021
- Säkerhetsprogram 2020-2023
- Övergripande samverkansöverenskommelse mellan Stockholms stad och Polisregion Stockholm, med tillhörande handlingsplan och lokala överenskommelser
- Stockholms stads strategi 2019-2022 för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna ska dras in i kriminalitet
- Stockholms stads program för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2018-2021
- Riktlinjer och vägledningar för stadens arbete med våldsbejakande extremism

Det brottsförebyggande arbetet i staden, framför allt den situationella brottspreventionen,¹ bedrivs till största del av stadsledningskontoret (SLK) och stadsdelsförvaltningarna. När det gäller den sociala brottspreventionen² samordnas delar av det strategiska arbetet och vissa specifika insatser av socialförvaltningen. Socialförvaltningen arbetar bland annat med att samordna, utveckla och stärka det drog- och brottsförebyggande arbetet i stadsdels- och fackförvaltningarna.

Några exempel på detta arbete redovisas här i korthet, med fokus på hur arbetet följs upp.

¹ Situationellt brottsförebyggande arbete handlar om att förhindra eller försvåra att brott begås genom att förändra den aktuella platsen eller situationen där brott kan begås.

² Social brottsprevention syftar till att motverka att individer antingen börjar begå brott i unga år eller att återfalla i ny brottslighet.

Socialförvaltningen följer och sprider det arbete som myndigheten Brottsförebyggande rådet (BRÅ) bedriver. Enligt BRÅ finns det begränsat med forskning om effekten av olika brottsförebyggande metoder.

Stockholmsenkäten

Stockholmsenkäten³ är en undersökning om ungdomars levnadsvanor. Syftet med Stockholmsenkäten är att resultaten ska utgöra underlag för planering och beslut om preventiva insatser.

I Stockholmsenkäten från 2018 framkommer fortsatt minskade nivåer av brott, främst bland pojkar; utvecklingen beträffande brottsligheten bland stadens unga är i stort sett oförändrat sedan 2016 års undersökning. Sett över tid minskar brottsnivåerna något bland pojkar i både årskurs nio och år två på gymnasiet. Denna utveckling ligger i linje med en generell trend i Sverige och bland flera övriga länder i västvärlden.

Stockholms stads strategi 2019-2022 för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna ska dras in i kriminalitet
Det övergripande målet med strategin är att alla flickor och pojkar, unga kvinnor och män ska ges jämlika förutsättningar för en god framtid utan våld och kriminalitet. Strategin syftar till att skapa förutsättningar för ett strukturerat, kontinuerligt och långsiktigt arbete för att minska risken att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet.

För att uppnå målen med strategin ska varje stadsdelsnämnd och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser utarbeta en konkret och detaljerad handlingsplan för det lokala arbetet. Stadsdelsnämnderna ska årligen rapportera till kommunfullmäktige om sina insatser, vilken effekt insatserna haft och hur de genomfört uppföljningen.

Framtid Stockholm

Framtid Stockholm är en stadsövergripande verksamhet som bedriver öppenvårdsbehandling för unga. Framtid Stockholm har ett nära samarbete med polis, bland annat genom Ungdomsjouren och Stödcentrum. Samverkan i brottsförebyggande arbete innebär att parterna tillför sina specifika resurser, kompetenser och kunskaper för att tillsammans minska sannolikheten för brott och reducera skadeverkningar från brottslighet. Mycket av det gemensamma förebyggande arbetet riktas mot ungdomar för att på ett tidigt stadium påverka och förhindra att de hamnar i brottslighet.

Vad gäller brottsprevention finns inom Framtid Stockholm föräldraskapsstödsprogram med syfte att tidigt skapa förutsättningar till goda uppväxtvillkor för barn och unga vilket kan anses vara ett preventionsarbete för att minska risken för brottslighet. SKKP⁴ och ungdomstjänst är exempel på påföljder. Vidare tillhandahåller Stödcentrum vid Framtid Stockholm medling till unga upp till 21 år. Syftet är att minska de negativa konsekvenserna av brotts handlingen både för gärningspersonen och för den brottsutsatta.

Vid Framtid Stockholm bedrivs även öppenvårdsbehandling efter biståndsbeslut; BSFT och MST.⁵ BSFT är en evidensbaserad och strukturerad/strategisk familjebehandling för familjer med ungdomar upp till 17 ½ år, där det finns oro för droger, alkohol och/eller där det finns ett utåtagerande eller antisocialt beteende. MST är en behandling för ungdomar med allvarlig problematik. Insatsen bygger på vad som i forskning visat sig mest gynnsamt.

Framtid Stockholm följer upp verksamheter och insatser med hjälp av olika system och modeller; så som UngDok⁶ och ORS/SRS.⁷ Dessa system skapar möjlighet att aggregera inkommen data som i kan användas för uppföljning och därmed verksamhetsutveckling.

Hembesöksprogrammet

Ett arbetssätt med konstaterad brottsförebyggande effekt är hembesöksprogrammet, som bedrivs vid fem stadsdelsförvaltningar i staden med samordning av socialförvaltningen.

Hembesöksprogrammet innebär att alla nyblivna förstagångsföräldrar samt familjer som föder sitt första barn i Sverige, erbjuds sex hembesök från barnavårdscentralen under de första 15 månaderna. Programmet följs upp via en digital plattform där remitteringsvägar, fokusområden i insatsen och avidentifierad familjedata loggas kontinuerligt. Föräldrar bjuds därutöver in att skatta sin upplevelse av om insatsens mål är uppfyllda.

Internationella studier visar att utökade hembesöksprogram inom hälso- och sjukvården till nyblivna föräldrar har goda effekter på både kort och lång sikt. Longitudinella studier gjorda i USA visar

⁴ Särskilt kvalificerad kontaktperson

⁵ Multi-systemisk terapi

⁶ strukturerad intervju som tagits fram särskilt för unga med alkohol- och drogproblematik

⁷ två enkla uppföljningsinstrument i form av skalor, som gör det möjligt att systematiskt arbeta med uppföljning och utvärdering. ORS gör det möjligt att systematiskt följa en insats och se hur den påverkar klientens liv. SRS ger klienten möjlighet att under pågående insats tycka till om den hjälp som erbjuds och om den passar för de behov som finns.

att barn, som deltagit i programmen, vid 15 års ålder i betydligt mindre omfattning hade utvecklat ett kriminellt beteende jämfört med barn i kontrollgruppen.⁸

Arbete för att säkerställa barns och ungas skolgång

Forskning visar att en lyckad skolgång skyddar mot psykisk ohälsa längre fram i livet och olika former av sociala problem som till exempel kriminalitet och missbruk.

Socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen har under 2019 gemensamt reviderat den grundläggande samverkansöverenskommelsen mellan förskola, skola och socialtjänst inklusive prevention och fritid.⁹

Socialförvaltningen färdigställde under 2019 revideringen av stödmaterialet för samverkan mellan skolan och socialtjänsten samt presenterade under 2020 en rapport samt en förteckning över insatser som kan stabilisera skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten. Målen för insatsen ska vara formulerade på ett sätt som gör det möjligt att följa upp och utvärdera.

I stadens sju yttre stadsdelsförvaltningar finns skolsociala team som genom tidiga, förebyggande insatser i samverkan mellan skola och socialtjänst ska minska skolfrånvaro. Arbetet med skolsociala team utvärderas under 2020 och 2021 av en forskare från Ersta Sköndal Bräcke högskola.

Sociala insatsgrupper

Sociala insatsgrupper bygger på samverkan mellan socialtjänsten, polis och andra för individen viktiga aktörer, till exempel skola och jobbtorg. Syftet med sociala insatsgrupper är att stötta individer att bryta med kriminella nätverk och/eller en kriminell livsstil.

Under 2020 genomförs ett arbete med att ta fram och börja använda en ny uppföljningsmall gällande in- och utskrivna klienter inom SIG unga vuxna. Syftet är att socialförvaltningen ska kunna följa det arbete som görs i stadsdelsförvaltningarna på ett bättre sätt.

Uppsökande arbete

Bemanning med fältassistenter kvällar och helger bedöms av bland annat Polismyndigheten vara en både synlig och effektiv åtgärd mot

⁸ D. Olds, L. Sadler, H. Kitzman (2007) *Programs for parents of infants and toddlers: recent evidence from randomized trials* Journal of Child Psychology and Psychiatry 48:3/4, pp 355–391

⁹ [Överenskommelse samverkan förskola, skola och socialtjänst](#)

gängproblem och rekrytering av unga till kriminalitet. Inom socialförvaltningen verkar Ungdomsjouren (Framtid Stockholm) som består av uppsökande socialsekreterare som under kvällar och helger arbetar uppsökande i stadens riskmiljöer samt i Järva. Syftet är att förebygga att barn och unga hamnar i missbruk, kriminalitet, prostitution eller annat socialt nedbrytande beteende. Ungdomsjourens arbete följs upp precis som övrigt arbete inom Framtid Stockholm.

MVP (Mentorer i våldsprevention)

MVP är ett program för årskurs 7-9 samt för gymnasiet med syfte att förebygga pojkars och mäns våld. Arbetet med MVP har under våren följts upp genom fokusgruppintervjuer. Under hösten 2020 kommer en bredare kartläggning och uppföljning att genomföras.

Lokala lägesbilder

Stadens stadsdelsförvaltningar har erbjudits möjlighet till stöd i att göra lokala lägesbilder och analyser inom barn och ungdom i syfte att satsa på rätt insatser och utveckla arbetet kring tidiga insatser för barn och unga. Genom analysen kan värdefull kunskap bildas och arbetet med tidigt stöd utvecklas utifrån en evidensbaserad grund.

Uppdrag med koppling till uppföljning

Socialförvaltningen har utifrån budget 2020 ett flertal uppdrag som handlar om att följa upp och utvärdera arbetet och de insatser som tillhandahålls. Detta i syfte att använda tidiga och kunskapsbaserade insatser samt vidareutveckla uppföljningen av likställighet i stadens socialtjänst.

Sammanfattningsvis anser socialförvaltningen att det brottspreventiva arbetet i staden bäst följs upp, utvärderas och utvecklas på det sätt som redan görs och planeras för idag i nära samverkan mellan stadens olika förvaltningar och bolag, polisen och civilsamhället. Samverkan, uppföljning och utvärdering är ständiga utvecklingsområden som förvaltningen löpande arbetar med att utveckla och förbättra.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bilaga

Motion om att utvärdera det brottspreventiva arbetet som Stockholms stad bedrivit, KS 2020/300